

I

SEMIZEUL

— **D**acă nu-mi iei în nume de rău, Măria Ta, cutez a spune că sunt, după graiul marelui poet Homer, un erou, ceea ce semizeu înseamnă.

Astfel, plecându-și chipul oacheș, cu nasul vulturesc și pletele negre ca pana corbului, vorbi cavalerul cel scurt și îndesat la curtea voievodului Alexandru Lăpușneanu, în marea sală de ospete.

Se numea *Iacob Heraclid Despotul* și poposise în acea iarnă grea a anului 1560 la Suceava, venind din Polonia, după ce străbătuse multe țări ale Apusului: Italia, Spania, Franța, Danemarca și Germania, unde avea puternici prieteni și ocrotitori.

Alexandru Vodă Lăpușneanu, care se trăgea el însuși din osul lui Ștefan cel Mare, câtă îndelung pe sub sprâncene, bănuitor, la straniul musafir și la ciudații săi prieteni, cei trei cavaleri, Petre Rozei, burgundul cu nasul roșu, Petre Sedliț, silezianul cu gura înfundată ca o troacă, și Anton Sekeli, secuiul cel bălai, apoi Domnul,

vârându-și jumătate de față în pocalul de argint, goli până-n fund vinul de Cotnar.

La celălalt capăt al mesei lungi din lemn de gorun, udat de băuturi, Doamna Ruxandra, cu ochii ei prelungi și verzui ca de pisică, pe care-i putea face când mari, când mici, dezmierdă căpșorul unui cocon care-i ațipise în poală.

Căci, stând de vorbă cu acel vântură-țară, iată, noaptea trecuse de jumătate – și Doamna tot îi mai sorbea vorbele cu nesaț.

— Parcă spuneai că te tragi din stăpânitorii sârbi, grăi ea cu glasul molatec, și că vii nepot mamei Cătălina, care era și ea sârboaică, din neam de despoți. Iar acum aflu că ești semizeu! Cum vine aceasta?

Secuiul cel bălai cuprinse în micul cer albastru al ochilor lui icoana Doamnei, cu căpșorul țâncului din brațe, și, în vreme ce buștenii în cămin pârâiau, iar văpăile învăluiau cu lumina lor leneșă picioarele mesei celei lungi de ospăț, zise în graiul său transilvan:

— Slăvită Doamnă, d-apoi Iacob al nostru, tovarăș de cavalerie, este musai semizeu! Numai că el nu cutează a se fâli dinaintea măritului Domn Alexandru Vodă Lăpușneanu. Ci noi, prietenii săi, adesea l-am auzit istorisindu-ne despre cumplita bătălie de la Runty, unde a luptat cu spada ca unul din cavalerii negri ai lui Carol Quintul, împăratul a trei împărății și a jumătate de pământ de dincolo de mare. Ba și mai crunt s-a războit Iacob al nostru dinaintea cetăților Théroanne și Hesdin, în care a intrat printre cei dintâi – mai abitir, mărită Doamnă, ca Achile, feciorul zeiței Tetis din fundul

apelor, când birui și dete foc cetății Troia. Nu sunt oare asemenea isprăvi fapte de semizeu?...

Dar Petre Sedliț, silezianul, cu gura scobită înăuntru adânc, ca la mătușile fără dinți, mișcă sub masă piciorul greu, care sună ca de lemn lovit, și grăi și el cu glas gros, jumătate leșește, jumătate moldovenește, certându-și tovarășul:

— Oare drept vorbești tu, măi Sekeli? Pentru aceea socoți tu pe Iacob, căpetenia noastră aci de față, semizeu, adică erou, fiindcă mânuși paloșul fără teamă pentru Carol Quintul, împăratul împăraților? Ptiu! Că habar n-ai de *Iliada* și de *Odiseea*!...

Și, întorcând capu-i mare, ca dat la rindea, către Vodă Lăpușneanu, apoi către dulcea piroteală a chipului de pisicuță omenească ce era Doamna Ruxandra, vorbi tare, de-i auziră glasul și oștenii de pază de afară, în bătaia vijeliei de omăt:

— Este semizeu, mărite Domn și Doamnă, cel ce se trage din mumă sau din tată zeu, însoțit cu o muritoare.

Iar căpetenia noastră, cavalerul lui Carol Quintul, *Iacob Heraclid Despotul*, se trage dintru întâi din Heracles, adică uriașul Hercule, semizeul, fiul mărețului Zeus-Jupiter, însoțit cu Alcimena, femeia tebanului Amfitrion, care găzduise pe zeu. Și numai după aceea se trage căpetenia noastră, Cavalerul Negru Iacob, și din stăpânitorii sârbi, el fiind nepot al răposatei Doamne Cătălina Răreșoia, deci văr bun al măritei Doamne Ruxandra, aci de față.

— Așa da! Acum înțeleg și eu! zise Alexandru Vodă, dând cu pumnul stâng în masă, de zornăiră pocalele.

Și, în vreme ce paharnicul îi umplu iar pocalul întins peste umăr, înapoi, Vodă adăugi, privind în ochii Doamnei:

— Așa rubedenie îmi place și mie, Ruxandra!...

Apoi, întorcându-se către musafirul în veșminte de catifea neagră, cu pieptarul brodat în argint și aur, cu armurile marii împărății în care soarele nu apune niciodată, întrebă cu jumătate de glas:

— Dar ceva peceti și pergamente ai domnia ta, cavalerie? Ca să ne creadă și alții, când om arăta dovezile – că noi, eu și Doamna, te credem și pe cuvânt!

— Eu numai cât mă uit la el și-l cred! zise Doamna, privind la cavalerul negru cu ochii în care vâlvătaia despicăturii se subție deodată oblu ca o dungă. Căci mult ar fi durut-o să piardă deodată o asemenea rubedenie.

Abia acum se clinti din locul său al patrulea tovarăș al ciudatului cavaler, Jean Villele, parizianul cu chip prelung, subțire, ca de fecioară, cu plete căprui, unduind ușor ca valul, și cu umerii scoși ai obrazilor și stropiți cu puncte gălbui, ca de soare. El strânse buzele-i subțiri și, din tașca de pieile de la coapsa stângă, de sub jungher, scoase cu luare-aminte două pergamente groase, care fășăiră ușor. De unul clătinău trei peceti roșii, atârinate cu sfori de mătase.

Și franțuzul începu a sporovăi atât de repede, că zeci de mierle păreau a se bate la gurița lui cu mustăcioară – în grai pe care nu-l înțelese nici Domnul, nici Doamna, ci numai doftorul Blandrata, al casei domnești, cel cu barba lungă, roșiatică, venit din părțile Veneției – și care ședea mai de o parte.

Doftorul încuviință din cap către Alexandru Vodă Lăpușneanu, iar Domnul, care nu pricepuse nimic, îl crezu.

Jean Villele, desfășurând întâiul pergament, ros pe toate părțile de marea-i vechime, dovedi că Iacob Heraclid Despotul, născut în Arhipelag, se trăgea de-a dreptul din Heracles, fiul lui Zeus-Jupiter și al preafrumoasei și albe Alcimena din Teba, că între strămoși se prenumăra și bazileul Heracle, ce domnise în Bizanț, și, între moși, stăpânitorii sârbi, din care, dinspre mamă, se trăgea și fierbintea Doamnă Ruxandra.

Cavalerul parizian despături cu luare-aminte și cel de-al doilea pergament, cel cu pecețile, și citi în latinește, apoi tâlmăci în graiul Franciei diploma iscălită de însuși Carol Quintul, cel care, cu cinci ani mai înainte, lăsându-și baltă toate împărățiile, asemenea unor zădărnicii, se trase într-o mănăstire, spre aflarea vieții celei adevărate și fără de moarte. Iacob Heraclid Despotul, viteazul cavaler negru, dobânda prin voie împărătească titlul de Despot¹ și acela de Comite palatin – iar pe temeiul acestui înscris avea putere Iacob Heraclid în cuprinsul Spaniei, Italiei, Olandei, Belgiei, Germaniei și Austriei, până-n marginile Lehie și Moldovei, de a pune notari, doftori, judecători, și de a încununa pe acei cântăreți ai faptelor vitejești ce le zic poeți, sau *poeta* pe latinește, iar pe limba francească – trubaduri.

— Dar despre lumea pe care ai vânzolit-o, vere, nu ne spui nimic? șopti mai mult cu răsufierea Doamna Ruxandra, clintindu-se în jilț și desmierdându-și odrasla cu degetele ei lungi.

---

¹ Voievod.

Ridicând capul oacheș, cu luciri de bronz, cavalerul cel negru răspunse:

— Ce întâmplări neobișnuite și vrednice a fi istorisite ți-aș putea istorisi, mărită vară, tu, care ai avut parte de o viață atât de zbuciumată! Căci am aflat de fapta fratelui tău Ștefan, domnitorul de câteva luni, care, înconjurându-se de turcoalice, fu ucis de boieri ca să urce în scaunul domniei un anume Joldea, căruia te și dădură. Și ai fi avut parte de el, dacă nu-ți ieșea înainte, luându-i-te cu puterea brațului, Domnul de față, Alexandru Vodă Lăpușneanu, soț preafericit căruia, fără pierdere de vreme, an de an, îi dăruiești când un cocon, când o coconiță.

Înaltele fețe domnești surâseră de așa vorbe bune. Doamna stinse o clipă vatra ochilor ei oblici, cu pleoapele lăsate, iar Vodă hohoti singur mai departe:

— Asta așa e! Anul și cârlanul!

— Eu n-avui parte de bucuria femeii, urmă cavalerul, dar tăcu, păzindu-și taina cu ochii în jos, în vreme ce o jumătate de surâs îi despică un colț al gurii.

Cu ochii mari, verișoara domnească se uita la el vrăjită, gata să-l înfulece:

— Poezia și filosofia le-am deprins în Italia, dar mai temeinic învățai știința doftoricească la Montpellier, urmă Iacob, încruntat deodată, cu glas puternic. Aș fi rămas la Paris, unde viața cavaleriească își află o strălucită răsplată, căci acolo vinul e bun, femeile ispititoare, banii la îndemână, dacă nu mi s-ar fi întâmplat un pocinog la Saint-Germain, într-o încăierare. Mi se pare că am făcut o moarte de om. Și apoi luptele pentru bunul meu împărat, Carol Quintul... așa precum le-ați auzit...

Un brânci al crivățului lovi cu putere obloanele de la ferestrele încăperii domnești, care pocniră cutremurate.

— Ce-ar fi să mergem la culcare, boieri dumneavoastră? zise Alexandru Vodă, arătându-și dinții în rânjetul care era surâsul său.

Și se ridică. După el se ridicară cuviincioși toți ceilalți, urmându-l.

Domnul lăsă prietenește mâna pe umărul de catifea neagră al cavalerului Heraclid și-i grăi:

— Rămâi de-acum la curtea noastră, vere! Nu-ți va părea rău! Îți voi găsi o dregătorie pe potriva vitejiei și priceperii pe care o vei arăta – iar Ruxandra, o soață! Așa e, Doamnă?

Doamna, cu ochii în jos, nu răspunse – ci strânse mai tare de făptura-i zveltă copilul, pe care ridicarea ei din jilț îl trezise.

— Sau visezi domnie? îl întrebă deodată cu glas ridicat Lăpușneanu. O domnie mai semeață decât a Moldovei? Căci doar ești semizeu!

Cavalerul tăcu.

— Și crezi că nu i s-ar cuveni, Măria Ta? făcu Doamna. Locul lui, după obârșie, ar fi Bizanțul.

— Numai că acolo, vere, șed deocamdată pe sofale Soliman și vizirii săi! Și șed temeinic, pe cât știu, nu-i așa?

Și Vodă, hohotind, își prelungi râsul într-o tuse neașteptată.

Doftorul venețian se apropie în grabă de Alexandru Lăpușneanu, în vreme ce Doamna, clătinând capul către cavaleri, îi salută, întoarse umerii și se îndreptă cu copiii spre încăperile ei.